

Павло Стефанівській

Лем

Павло Стефанівскій

Л Е М

ЛЕМКОВИНА 1991

Окладку запроєктував: Лев Тарасевич
Технічний редактор: Павел Любоньски
Накладом автора

ВІД РЕДАКЦІ

Тым разом лемкы отрымуют од лемка Павла Стефанівського вынятково цінну книжку поезії про лемків и Лемковину, про іх старе и нове, о болю лемківського племени — русинів в Карпатах, о іх прадідівській землі, культурі, о іх драматах, іх вірі и надії на ліпше, о іх чесній, справедливій борбі о своє існуваня „як рівний серед рівных” и дальший розвій.

Поета свої вершы (заклики, петиції, протесты, просьбы, пісьні, жарты) часто адресує впрост, але завше для лемків. *Я лемкам пишу*, бесідує Стефанівскій в своїй поезії, а робит то щиро, безпосередньо, зрозуміло в „розмові з братами”, вірний братам, чує іх біль и сам є „большом землі рідной”, ей добрым, вірным, гідным сыном.

До найвысшой вартости духовой, моральной и матеріальной поета Стефанівскій выносит рідну землю — Матір: *Мати рідна, бідна моя, гноблена... мам лемківску душу... и як сын твій, хранити Тя мушу..., Мати рідна...*

„Завзятий, сучасний русин” лемко Павел Стефанівскій чує, як етнограф и вповни свідомий діяч, велику, безцінну вартіст культурову своей малой отчизны и ей творців — Лемковины и Лемків.

© Copyright by Paweł Stefanowski 1991

Przygotowanie do druku:
Oficyna Wydawnicza „Rewasz”, Warszawa
z użyciem systemu składu drukarskiego TeX
(program SBT_εX v. 2.6)

Druk: Zofia Olborska, Pruszków

Шановний Чытачу — Русине-Лемку! — просит поета — зверний увагу и, з любви до Матери-Лемковины, прочытай помалы, докладно м.ін. такы вершы як: *Мы люде, Земля, Про лемка, Лемковина, То болит, Я точу вертати, Добри жес вернув, Слава вам братя*. Познай зміст и форму вершів, што стали лемківскыма пісьнями: *Дольо моя, В далекій край, Пастушок, Дритар, Вйо конику*. Познай тіж другій том поезіі Стефанівского — на польській мові, в якій написав поета першу версію значной частини своїх вершів.

В тій книжці сут творы о ріжных поетицкых формах, нпр. з докладном інтерпункціом и без інтерпункції, зо стрічками и без стрічок, писаны з великой буквы и малых літер, што сьвідчыти лем може про свободу выповіди, добри розвинений поетицкій варштат и словне ремесло.

Представлена ту поезія Стефанівского, то велика духова учта для лемків и любителів лемківской культуры, тых на Лемковині и тых на выгнаню, тых „за млаком” и тых на Україні, и для братів русинів з тамтой страны наших Карпат, што мают, як поета, лемківску душу, серце „наповнене динамітом”, больом своїм и спільным больом и надійом, и смотрят в будуче розумно, з любовю и завзято, и идут вперед творчым кроком чесно и одважно, разом и в поединку, и тягнут за собом „марудерів” своїх... до переду, до ліпшого, для спасеня и дальшого розвита лемківской народной культуры, культуры предків своїх, и землі своей рідной — Лемковины, в братерстві и мирі,

што дай Боже!
Дай Боже! Боже дай!

РОЗДІЛ 1

ЛЕМКЫ

ЛЕМКИ

Нарождены в Карпатах
на крылах Русі
з прадіда хорвата
в камінній колысці
на вершынах пісень
вітром колысаных
в Білій Чорній Воді
в Устю и Комяньчы
в Лосю Краснім Броді
в старім словянскім
домку
з трыома копулами

Пригорблены
новым
судьбы тягаром
гьнут
під еднораменным хрестом
в білых и червеных
світлах рефлекторів
Нутят пісьню
о вкраденій іконі
о ворогах
іх пастырских чынів
повороту
ключів до фуртки
жадают
бы вернути до іконостасу
але діявол з ангелом
ся завзяли
и не позвеляют

И сам Бог
до лемків плечами
юж лем Михал крылатый
и Юрій на кони
остали з лемками
дай им Боже здорова
и выше місце в іконостасі
хоц на вельке сьвато
бы безборонных
хранили завзято

ПРО ЛЕМКА

Сидить лемко при долині,
та й думку думає.
Видно тяжко му на серцю,
бо тяжко вздыхає.

Серце його пильно б'ється,
грудь му розпихає,
а він сидить тихо сумний,
та й думку думає.

При долині, при зеленій,
та й поміж горами
сидить лемко під дубами
гіркими заляний слезами.

Сонце золотим промінням
не сьмієсь, не гріє,
а вітер, що часто віяв,
скривсь десь за горами.

Та чого так всюди тихо,
чого сумно всюди,
як по бурії, що перейде
і оставить всюди
свої брудні сліди.

Через літа гудів вітер
над лемківським тихим краєм,
лиш чого, сами хе знаєм
в сорок семім році
буря страшная перейшла
над горами і лісами,
над всіми хатами.

Здоптала мозольний труд,
кров в потах проляту,
ревучи громким голосом
перейшла через кожну хату.

Сидить лемко на горбочку,
при своїй хатині.
В його хаті чужі люди,
а він на чужині.

Сидить лемко зажурений,
нізвідки помочі.
Болисть серце покривджене,
гірко плачуть очі.

Чого плачеш, брате лемку —
Лев лемка питає —
і дальше жаліє лемка,
помочі не дає.

Та як мені не плакати,
як же не тужити,
коли без рідної землі
я не можу жити.

(1956)

ЦИ ПОМНЕСЬ, ЛЕМКУ

Ци помнеш, лемку,
як дзвонит церковний дзвон,
як вода в ріці булькоче шумом водоспаду,
як ся ти дерева кланяли
розказаньом вітру,
а ты єс слухав шепту природи,
ей сьпівы и плачу,
лісів шелесту далекого,
шуму пташынных крыл,
рыку оленя серед темной ночы,
што ледво-ледво тя доходив,
голосу сокыр лісорубів
и острых ритму пилиных зубів,

Памяташ, лемку, напевно памяташ,
бо не забыли очы твої
кштальту и красы рідной землі,
бо не забыли твої очы
діда, як орав на убочы,
пастуха з мериндьом при боці,
як гнав худобу на гору пасти,
або як пас ей в потоці,
дівчыну, што в сонечний ден
брала на горбку дрібний лен,
як боса рыку преходила
и, жебы кабат не змочыти,
руком го в гору підносила,
як твоя дівка, твоя жена
кудельом ишли до сусіда,
як ім фурчали веретена
при сьвітлі ламп до пізной ночы.
Парібкы щырабляли збыткы,
дівчатам заглядали в очы.
Можес и сам пряв з дівчыном,
котра звільжала твоем слином
ниточку туж-туж при кудели?
Можес обірвав там за збыткы
од дівчат, што на дритах плели?

Я до гнес чую
сьпів дівчат и хлопців
про жытя лемків,
про їх долю,
и прошу, брате,
мою не одмітуй волю.
Скінчме тым сьпівом розмову:
Не забывайте, лемкы, Лемковины,
най ей шануют нашы сыны.

В Білянці, 1959

ЛЕМКОВИНА

Лемковина
як жінка
як мати
го сні
втаємниченим
показує
свою красу
з колыскы
і запах
тот чудовий запах
лук и лісів
свіжіст тіла
і любовны місця
де заламуют ся
кшталты
Їй груди
рідны
діти
однайдут
Єдна грудь
жытя дає
в Зиндранові
Білянці
і ищы штоси
але того не повім
завчасу ищы
зраджати невченим
навет тым
без вины
де пульсує
жытя
Лемковины
Там стоїт Юрій
(з Команчы з Явірок)
сторож одважний
і думний
а Михал крылатий
тот з Кунковы
в іконі
(шырокій в раменах)

при тій другій
стане
жытядайній груди
з мечом піднесеным
боронити невинности
покля апостол Павел
не докінчыт діла
списаня
наук
Николай юж здідів
і книжкы потратив
святаты
а бо то і сьватым
тяжко
і вшытко прокляте
коли жытя
в неволю взяте
Де очы
де руки Лемковины
чи усьміх ей
в Свиднику
єст щырий
і сьпів
і шемры тарнопільскы
идут
до правды і хвалы
Покля ся не вродит
хоц єден
богатир зухвалий
терпіти буде
Лемковина
в Полянах
при церкві
забраной насильно
лемкам
в Роздзілю
на спаленисках
по страшливій войні
і лятиме слезы
в Кленківці
але як княгыня
достоїнство своє

II.

Припорошени
довгом пішом дорогом
спочали
при віденській фонтанні
цисаря

вмыли в ній
твар и ноги
выпрали онучы
взяли в руки
керпців наволоки
и в людовій простоті
послів

оставили монарху
Пішли
з трираменным знаком
зложыти молитвы
святатому
што зышов з коня
подав ім руку
и сів з нима
до бесіды
вічного столу
а з копії його
поплинули слова
лемкы гвышли
до сьватых реєстрів
од нова

III.

Потім їх
мучыв Гітлер
а што чернівських
передніх сьмілых
в попіл обертав
кров выточав клами
горлицького г'естапо
в Ясьлі за кратами
учительській портрет
Александры

пошарпано псами
великого Водзіка
ворогы знищыли
під лісом
з укритя

Падали лемкы
на Дукли
під Прагом Остравом
в рядах
берлінського штурму
Забыты
роздерты
на схід и захід
ділят судьбу
осінного листя

Віру ищы мают
грудку власной соли
хліба насущного
ховают
для сына
Лемковины
лицаря сьватого
а він ім
надії зеренця
розсіват
и молит ся
разом з нима
разом
з нима
сьпіват

Не жалуй труда, мій брате,
не жалуй нічого
в обороні долі, волі —
свогого народа
і його минуле
отуляй,
вчий
своіх любити
діточок.

Мати рідна...
Діточкам передай
минуле
и віру
на ліпше,
на вікы,
и сам
не забут
о своїм народі,
познай клятву
и з глибини віків
понес ей у вікы
в мирі,
в братерстві,
в свободі.

(1957)

БЫ ЗАСЬПІВАТИ СВОЮ ПІСНЮ НА СВОІМ ПОДВІРЮ

Встав Лемко
серед ночы
взяв соқыру
и отесав місяц
в половині лютого
потім
до сонця
захтів сягнути
ґазда Карпат
на яві
затримати
над домом
лемків
сонце
скрыло ся за хмару
и хоц знав
русин
клятву стару
на розбитя хмары
в новім сьвіті
не помогли му юж
стары чары
Сонце остало
за хмаром
а ґазда одышов
до дороги
ланцухом
до воза з волами
привязаний
слезами
до сонця
и землі
верне
в сонячний ден
я вірю
бы заорати
рідну ниву
и засьпівати
свою пісьню
на своїм подвірю

ДОБРИ ЖЕС ВЕРНУВ

Як то
доби
жес вернув
домів
хоц ту
осін
все ищы
панує
дочекаш преці
весны
и будеш
видів
як нашы
ялиці
кланяют ся
тіням предків
и почувеш
як віковы дубы
розмовляют
з могилами
дідів наших
як ся догваряют
про будучніст
як сьваты
з липы и образу
медитуют
хто векший
зо зла
хто з доброты
а тобі
лем тото
знати треба
же як землі
не заореш
не будеш
мав хліба
и внет збудуєш
на старім
нове.

з власной гідности
и чыну
и віры

дітом
оставиш
своє
небо
землю
и місяц и сонце
и дім
новий
и молодіст
з любови
в квітах
на родинній ниві
и своє віконце.

(1970)

ДЕХЕТ

Білянка
перша познала
таємницю дехтю
Тюк дехет
звичайний і спеціальний
сосновий і березовий
и тюк бы дальше
але кому то гнес потрібне
Сут ишы в Білянці
чародії дехтю
— И што
знают як то ся робит

— Патенту не мають
— Тримаяут в таємниці
дикусы

Ні
Звыклы люде
Дехет
медикамент
чудовний лік
продаваний на кватеркы
през білянских дехтярів

Дехтяр
осмолене дитя природы
з жывицом віків в кожуху
идучы спав
а дехет ся ляв
до кватерок
и уздоровляв
вздовш вшыр
и напівперек
чудовий лік

Дехтю дехтю
кричав голосив
лікар мандрівний

Але як то ся робит
Но власно
як

Подібно найперше повстає
гора дерева
потім замінят ся
в гору землі
гору тоту
три разы обыйде
бача

дехтяр чародій
шепоче заклятя
лем лем лем
падат крижом
на землю
до ніг горы
потім загырмит
три разы
три разы заблісне
и три разы
перун тяжкій вдарит
и так то вшытко

ся запалит
задымит
загучыт
и коли знов три разы
на місяци блісне
дехет хлюсне
з підножа горы
на дехтяря
а він з мертвых встаючы
хрестит ся три разы
наливат дехет

до кватерок
три выпиват на здоровя
і пригорблений
під кроснами
иде
од хыжы до хыжы
и кличе

дехтю дехтю
кому дехтю
лем дехтю

СМУТНО МІ

Дивлю ся на будуче.
(Минуле шантаре неволят.)
Рідна

земля мі сьвідком
и керпці лемка
нищены обухом.
В нocy

творено зраду.

Чугу

вписано
на кремінал-листу.
Рано

всаджено за крату.

Была

слаба и мала,
перестрашена...

И топче

люксус будучности
по сивых волосах русина.
И білы рукавичкы

сой вділа

на кровавы руки,
и з зависти
лице лемка
зо слідамы віків
и шаре од ролі
скупала в „Нівеа”.

Ліє ся

риком
гірка доля лемків.

Грає и плаче

вітер
и шепоче в деревах:
Переступство

суджене

быты мусит

в зимі чи в літі.

Ганьба вам

білы, червены панове,

ганьба
на сьвіті.
Смутно мі.

(1971)

МЫ ЛЮДЕ

Бы трисла
страху
барєра
зневолєня

Лєт жє
птаху
от хыжы лємкївской
до хыжы

и нєс правду
людови мойому

жє вільны
мы людє

як давнo
руснакы
жє знов сами
судьбу
свою
ковати
мусимє
и братів
глядати
по сьвітi

Лєт жє птаху
всьяди там
дє гварят
лєм

Лєт голубє
сьвятий наш
з добром
вістком
до руснаків
и оливну голузку
ім занєс
одновлєня

нашу
стару руску

Нєс всiм
лємкам
єднiст

правду
повiдає

жє няньo сут дома
и просят вшиткых
до обiду

при лємкївскiм столi
землi рiдної
сє вклонити

правдi
заглянути в очы
горє позабыти
посiяти в поли
и повєсти
своi дiти

до церкви
и до рiдної
школы

ЯК

Як
юж вийдеш
на вершок
той горы
                    высокой
з мозолями
вільных вельких
                    думок
коли увидиш
як дух
ся уносить
                    народной мысли
                    в Тобі
                    забут
што під тобом
море злобы
підеш по вершинах
                    минулого
новыма стежками
ку небу
                    простоты
там
    де без болю
    серце бє ся
    в груди
де шєстя жыє
                    для вшиткых
                    люди

* * *

Ляло колиси
                    и ляло
на люди
                    лемківских
з роздертого неба
                    хмар
змовили ся
                    лемкы
и полатали хмары
грубыма нитками
                    власной роботы
пастушом пісьньом
поворотом
                    на свої загоны
будучности
під дах
                    рідного неба
не лем
                    для хліба
так треба

ПРИШОВ ЧАС

Пришов
    час
тугы
    за своїм
и велькій
    дух
рідного слова
    правды
мовы рідной
    пришов
бы з глибини віків
дім свій
    будувати
власныма руками
з каменя
    власного
дерева
и глины
в народных барвах
    змалювати
Не я
    не ты
а мы
творити
    мусиме
нашу долю
няньове
    братове
діточки мої
Таку майте
    єдніст
    волю

ЛЕМКО В СУДІ

Пане прокураторе!
Што од мене хчете?
— Мільчець!
— Мам свідків на то,
жем нич не винен,
жем з простого люду.
— Билесь в лесе!
Но гадай! Так, чи не!?
— Так,
    прошу високого суду,
я там був и буду.
Там єст мій дім
и ліс
    шумів мому дідови
и лігав під топором камінным.
И орел хорвата кружыв
    над няня загородом,
и я стамаль родом.
И стрыко мій з Русі
без пашпорту
ходив свобідно над Попрадом.
И брат мій
    радлом
спульхняв землю-матір.
И Бог мій
    в ялицях
и серед буків мешкав,
и благословив
    стежки Методого,
и в Карпатах
на білім камени з Бортного
выкув
    трираменний гимн
предків своїх.
Руки обмывав в потоку
и ноги
    зболілы, камінны
    о змроку.

И вчыв нас
вівці пасти серед лісів,
волами орати,
множыти компери и овес.
Вчыв нас любити камя
і землю и небо,
и керці и гуньку бараню,
приодівати чугу,
и пісьні сьпівати,
и дім будувати
вчыв нас
з ліса,
и хліб печы
в сонця бляску.
И замешкав з нами
в смерековій церкві
в заросьлях.
Але плоту не поставив.
Не вмів може,
а шкода.
Я незнам того секрету.
Гвышлі,
выгналі Бога
сілом багнету.

ТО БОЛИТ

То болит
панове
коли дачый
за плечами чыгат
мотуз
на мое гарло
а за мя
нихто
не докінчыт
початой пісьні
нихто не стрылит на віват
и птах
лемкам
не засьпіват
и хор не засьпіват
хоцбы мати мліла
панове
то вы сте
нам зробили
за барз до ліва
а я не камін
люд мій на роли
дальше ся мозолит
панове
то болит

ПРОСЬБА ЛЕМКІВ ДО УРЯДУ ПОЛЯКІВ

Мы
Лемкы
гірнякы в Карпатах
Мы руснакы
мы такы
з діда пра-діда
від віків
мы такы
просиме красьні
уряд
поляків
о права
рівны
для жытя
од колыскы
до сьлюбу
до смерти
о звыклы права
просиме
од вчера
на гнескы
на заран
на все
мы зме ту вроджены
хліб наш ту
и земля
и ліс був бы наш
як бы сте оддали
нам
забране
майно
Направте
што зле
в матерії
духа юж нихто не вылічыт
зболілого
лемків

Коли зневажано землю
ганьблено дім
наш спільний з назвы
мы лемкы

пішли зме на бій
за спільний дім и хліб
„за всіх и вся”
протів зла
Вшыткы сте памятали
як было треба воювати
забыли сте нас
взяти до стола

ділити хліб
обідати
Нич сте нам не дали
ани хліба
ани долі
Забрали сте наше
и сте нас
выгнали

(1972)

БЕЩАДЫ

Наглі вышов
ангел
з порохна копулы
церкви
з тримечом
сьватым
и даў знак
своім
гласом высокым
люде
вытинайте крякы
села
зарастают лісом
глядайте
Методія и
Бога
не видно з заросли
пішли
вшыткы пішли
з Архангелом
на тот бій
и знов лице
землі рідной
однашли
як давно
увиділи

НИКИФОР

Остатній раз
ишов з фолюша
до рускых сьватых
в „крениці”
быв жовтень
шістдесят осмий
сімдесят три
товды
сьвіт почув його перший
крик
и знак
в банях
бы сповідати
ангелів
на кольорово
и бы благати
для лемків будне
сивів
и не одступив
од церковці
де кредку хранив
кольор предків
и хоц му
стежки
выгнали
ламали
му свос
и душу білили
так чысту
церков „крениця”
сьватого отуляла
в образкы
што вышли
з іконы
по сьвіті
глядати Никифора
и клятву хранити
в кольорах
„Ницифора”
и в рідній землі
лемка отулити
на вікы
Никифора

НОТИФОР

„никифор
крениця село”
и мати
никифора
стыдливо
повила
и юж го сьваты
приняли в кольорах
лем же
в еденастім році
впав на чело
и лікар му оддав
зболіле тіло
очы чысты
и руки
тоты руки
але потім
не був
лемко розмовний
для сьвіта
и лем з братами
за пецом
з розкошом
научав
по тихы
любив никифоры
и мовив по лемківскы
и сьвідків мав розмовы
до глины
и сьваты з церковок
достойны
и гойны
в кольоры никифора
охороняли го
пендзльом
и рештком текстуры
убогій
и кредком
докінчыв вберати
ікону лемкам

а себе кликав
„до мамы
крениця село
при церкви”
и в жовтни
шістдесят осмім
сімдесят трилітній
одослав
молитвы
рускым сьватым
и зоставив нам жытя
сьвіта подив
и одышов
в словах панахиды
миколая денька
„господи помилуй
вічная памят”
никифорови
што звав себе
„нотифор”

ПЕЦУХ

З лемківської долі
выріс Пецух
Гриц

кляпачом
в липовім дереві
глядят простоты сьвіта
замыкат в форму
Дики и Рисі
идучы під руку
з Вернигором
цілий Ліс Карпат
внюс на выставу
в Варшаві

Стальовым долотом
в липовій колоді
отверат вікно
створеня сьвіта

З любови до простоты
материной
до рідной природы
через Дерево Жытя
через Любюв
будує Мосты
до Гаю
и вчыт іх співжыти
од вчасной молодости
як лем сів
на свого Коняка
в німецькій неволи

Вістрятом
заглубленим в пняк
створив
спокійного Лева
Тура и Кота

дикого
и Жінку
без оплічате и кабата

и вшытко и вшыткых
навет Киів
погодив
під єдным дахом
лемківської хаты

Створив
Сьвату Родину
и Марию
з окрема

и слова
Вчыйте ся Братя Моі
вычарував
зо своей ризбы
и минулы вікы
замкнув в єдну ціліст
Гриц

Хтоси однак
нашов в нього
пяту Ахіллеса
втекло му
кілька звірят
нарушыло спокій
духа

але они знають
свого творця
и не выступлят
протів ньому
Пецух
має власт над нима
в своїх руках
и коли лем доткне
найбарже здичалой
бестії
перестане кусати
и ричати
на творця

ДО ГАРАСИМА

Гарасиме
прид до нас на сьвата
до лемків
на гостину
Ты сьватий наш
прид
як на Юрія
сьватого пристало
на кони
з пером
піком
и євангелієм
тарчом
вершів своїх
тых што маш
што воскресиш
даколи в рекруты
прид до лемків
Гарасиме
найдеши їх в горах
и топлених
в західних хмарах
лехіты
и на пательни
східного сонця
Прид Гарасиме
місце твоє вільне
в іконостасі руснаків
вкрали нам Юрія
влони
не забут взяти піку
воз тіж зо собом
Михала з крылами
най стане
в воротах
лемківського іконостасу
маш наши серця
на вікы
и дары в руках Миколая
він щедрий

и мы зрады не знаме
прид Гарасиме
до нас на гостину
на сьвату вечерю
прид до лемків
на велию
красьні Тя просиме

ВОЙНА В ЗИНДРАНОВІ

Вісіла на стіні
в Зиндранові
припорошена

дымом палениска

Мати Страдальна
з открытым серцем
в курній лемківській хаті
чувала над рівним поділом галушок
для вельких и малых

На двори жовтня
сорок четвертого
свистали німецкы шрапнелі
гучала катюша
в хмарах плинули
польовы кухні
плакав ранений дзвін
в церкві
сонце впало
на дровно підлогы
перестрашены
сьваты
зышли з іконостасу

Мати Страдальна
остала
над камінным столом
рівно ділити
рускы перогы на мисі
юж мала перейти
до польовых кухен
ділити компери
для вшиткых
война гвышла до хыжы
дванадцетьома дзюрами
на іконі

Гук завіс на гмлі жовтня
аж листя опало
в Комарнику на Дукли
зложили также
своі вояцкы лыжкы
лемкы

під головы

Остатній впав Михал
з драбины войны
без сну

о земли

матери

не доіджены

галушкы

и земля

впали до ніг

Свободі

шестого октобра

Мати Страдальна
на місци зостала
окалічена з будучности
Нашли ей туристы
в чынах

писаных по войні
з лица віків

познали

достойніст народу
одслонили вікно
до лемківской хыжы
Гочы

внесли сонце
показали сьвіту
Матір Кормительку
лемківску

в іконі

ЕЛЕГІЯ О СМЕРТИ О. САНДОВИЧА

*„...тяжко жыти слабшому
під гнетом сильнійшого...”*

Смерт
    русина
отця Максима Сандовича
під судом
    в Г'орлицях
в тіни стін
одвернених плечами
    до жытя
    руснаків
під авсрийськым каском
    злобы
Г'орлицького суду
пришла
з ненависного отдыху
судовых певниц
    желіза
Ворожа куля
прорвала жытя
сьватога лемка
за віру православну
під лемківськым небом
року Божія
тисяч девядсот штырнадцет
закотлувало ся
    в серцях вірних
    в очах
загоріли сьвічки
коли куля
    смерт
повалила
    в челюсти
образ
Сандовича

Бог
    певно змучений
спав товди
коли дух
    Сандовича
летів ку небу
в словах його
    остатніх
„най жыє
    люд рускій
и святе православіє”
Плакала мати рідна
плакали діти
а отец з болю
затиснув пястуку
з муки
    великой
народу
    выріс
дух свободы
карпатского люду
што станув лицом
до сходу
    сонця
а старий дзвін
Кирила и Методія
рознюс по горах
слова
    Сандовича
о побіді духа
над желізом
и пішов
    злучыти ся
з отцом
    отців
Карпацкой Руси
    духом
Духновича
и сыном
землі свидницкой
отцом Павловичом

а біль їх
          остав
поміж нами
и дух надії
живий
          між лемками
він наш
          отец
він наш
          сын
          и брат
по обох сторонах
Карпат

ЛЕМКИНЯ ВАРВАРА

Я п'ян
від твоєї краси
небесна Варваро
під зіркою
коли слухала
                          ти мене
як птичка щебетала над нами
Тоді
                          заули мене
чарівні твої очі
я шептав тобі
                          про себе
і сплітав у вінок
чутливі слова
Бунчучність твоя
твоя різьба
натхнули мене
лемківськими піснями
Лемкиньо
ти лише словами
                          стала
у моїх піснях
Ніде тебе нема
ти загубленою для мене
в тяжкі часи
Я п'ян
                          від тебе
та люблю свободу
ти від своєї краси
бо любиш блискотки

ЦИГАНКА

В автобусі
до Нового Торгу
іхала циганка
познав єм ей
не по волосах

кольорі

и пігменті
застараной твари
а по убйорі
Боже мій
кілько в ній давнины
в задумі
в смотріню
в уккрытых мыслях
вельких гардых очы
в устах

стуленых

в безруху

и в наглім пробуджыню
ку клопотам
з тугы

за минулым

цигана

за пісьньом

подорожньом

колыском

табору
грай мі

цигане

грай

бо не виджу
будучности
без тону

болею минулого

гушель
треба нам літа
думала циганка
добри

же юж май

добри

же минула ніч

же близко

до рана

же нова подорож

знов втішыт цигана

и хоц юж осіли

в домі

гварят

в штырьох

стінах

замкнених

на ключы

хто

гнес зрозуміє

тот таємний

клич

предків

так сильний

по віках

в середині

цигана

на твари

в повіках

циганкы

в ей волосах

заплаканой

вербы

(1980)

ЛЕМКО СВЯТОСЛАВ

Уторік вінчалась
в лемківській церкві
в Кункові
у хаті
селянка лемкиня
породила сина
Ольга
І пішли лемки
до Дніпра
матері
питати
яке
дати
ім'я
народженому
Помолились
в Печерській
Софії
поклін віддали
і пізнали рід свій
на іконі з Володимиром
Час би вертати
у ріднії гори
з іменем
українського роду
для лемка
в Кункові
шо почався
року божія
тисячу дев'ясот
сімдесять сім
Вернули
сина Ольгіного
вели
зваты
Святославом

ТАЄМНИЦЯ ПОКОЮ

Коли вітер
колыше
голузком квіту
товды
одчувам
таємниці світа
и зато
Європо
взывам тя
и світ цілий
дост юж
воєн
на землі нашій
дост зла
што го творит
бестия
схована в чловеку
Прошу Вас
Люде
двадцетого віку
не бурте світа
жыйте в мирі
без воєн
жыйте в покою
многы літа

До 170-ліття народження
Тараса Шевченка

МОЛИТВА ДО ТАРАСА (ТРИПТИК)

— 1 —

...і я виріс
на чужині...
вигнаний лемко
з Шевченківської хати
і на чужині
я став читати
Шевченкові молитви
на Лемковині
сивію я
як русин
завзятий
для рідної землі
розсіваю Шевченкові
слова
з великого
Кобзар'я
добра
богачтва
й любови славної України
для всіх
дітей
Матері Русі
у Карпатах
і де б я не був
няньом
звати буду
Шевченка
й уйком
і братом
я сучасний русин
з Лемковини

не забуду
про минуле
горе України

— 2 —

Ти бачиш
Тарасе
но за що
за що
вони нас
так...
Знаю знаю
Ти болів
страждав
за велику
Сім'ю
Я вчусь
від Тебе
кращої долі
для маленької
дитини
Великої України

— 3 —

Не забуду
пом'янути
я Тебе Тарасе
ніколи ніколи
бы зберати розсіяне
и дома
и в поли
и чи буду
я свобідний
чи буду в неволи
не забуду
пом'янути
я Тебе
ніколи
ніколи

ЛЕМКІВСЬКА МОЛИТВА

Я буду
зі своїм
    народом
під небом рідним
в рідній хаті
де сонця
    Русі-України
сягає промінь
    життєдайний
на іконостас
наш лемківський
золотом
    Київської Лаври
Я молюсь
щоб вийшла
на Гору воля
карпатських дітей
забраних Матері
і скінчилась на все неволя
щоб відчинились
вільні двері
Я молюсь
    Богові нашому
о наші поля
наші ліси
о мосток
    вільний
на ріці недолі
Я молюсь
о святість
    нашого народу
за хліб насущний
чисту воду
за його єдність
    в злу погоду
Я буду
    молитись вічно
щоб народ
    в вільній Україні

ніколи більше
не зазнав голоду
...і з роду в рід
богатий був
я молюсь
за Мир
    Життя
    за Згоду

(1989)

В МИРІ ЖИТИ, НЕ ВБИВАТИ (ТРИЛОГІЯ)

Верлінчикам

Том 1. В мирі

Коли у бій
йде слово
стара гармата
                    замовчить
коли тисячі
                    тисячі людей
по одній стороні
муром
                    стане
перед муром
                    неволі
тоді
мур трісне
                    від слів
силою
                    вільних
думок
як привілей
                    тисячів
                    тисячів
                    тисячів
мирних людей

Жертвам Чорнобілля

Том 2. Жити

Вже звільняють
зі служби
                    танки
гармати
                    мусять мовчати
але атоми
втічуть
                    на мить
                    на хвилину
(зпід людяної
контролі)

не ворога
                    вбивати
а мирних людей
як в Чорнобіллі
Люди
розбирайте
                    ракети
втихомиряйте
                    атоми
у цілому
                    світі
жійте мирно
                    з собою
                    й обік себе
на Землі
Прошу Вас
Я ж не з іншої планети

Папі Івану Павлові II

Том 3. Не вбивати

Хто вбиває
                    людину
той копає
на себе гріб
Я всю
візьму на себе
                    вину
як що людина
                    вбе
                    людину
Людина
                    свята
вродилась
                    жити
без гніту
                    і вмерти
без ката
Ти не смій
вбивати
                    людину
щоб я не брав
на себе вину

(28 листопада 1989 р.)

ДО ПОЛЯКІВ

Не роблю
на замовління
и фантазії мойой
цуглі
тримаю міцно
в шмерах
зеленой травы
в недоступных дебрях
в дивных
темных кряках
глядам стежны
братнього серця поляків
родинного тепла
лемкам
Иду до дубів
лехіты
з евангелієм
лемківських віків
они нам стелят
липовы колоды
хоц сами ся точат
до великой толпы
Иду до дубів
з дубовом голузком
Джимали
звыклий
щырий
малий

Варшав'янци
Маргареті Краковяк

ПРИТУЛЕНІ СЛОВА

Слово
до слова
притулене
як тіло
до тіла
з любови
дознаої
з ріжної крови
тим більшої
чим більше
ненавидіти
вчено словами
відмінности
блиські
зроджені
на спільній землі
визнані
в пішій пісні
на спалениську
лемківської хати
дівчиною
з Варшави
що віднайшла
сіяні мисли
лемківського поета
на стежках
людзького терпіння
зворушена дівчина
піднесла
сердечні долоні
щоб хоть хвилину
втримати сонце
для осушення
лемківської недолі
слез
оставлених
з чистої любови
в поранній росі

що вертають
з туги великої
за красою
і болем
рідної землі

Львівській капелі „Лемковина”
до 1000-ліття тречення України

* * *

Крутиться
звучом
минуле
лемків
на львівській сцені
дітей
з Лемковини
О як би так
добре майбуття
виспівати
Лемковині
так щоб і ми
зазнали щастя
а я б і горе
ще на себе
взяв
щоб брати мої
в Україні
сьогодні
щасливі були
а нове
щастя
хай нові
самі
викувають собі
без гріху
предків
без ворогів

(1988.02.07)

*Дітом моім,
сынови Штефанови и доні Лідії*

ДІТИ МОІ

Діти мої
коханы
чи знате
што
стало бы ся
як бы сте
змінили образ
свій
малюваний
през мене
Вірте
на тім
свїті
єст лем єдно
жытя
и змарнувати го
не вільно
без пережытя
красы
злученой
силом крови
колыском
історії
народу
тхніньом
няня
серцом матери
любови великой
до свого
терпливостьом
досвїдчыньом
ділів
Любов
вітцом
двигнену
з землі рідной
до предків

хоронте
для шестя
свойого
и поколінъ
Хоцбы
лем
порох
або тін
пришло Вам
хоронити
діти мої
вірте мі
дух Ваш
сягне до сонця
хоц тіло знищат
злосливы
бо лем духом
сильны
будут щасливы
и люде будут
и Вы
будте
велькы духом
будте
справедливы

В Билянці, 12 мая 1980 р.

* * *

З тобою
я б втік
на кінець світа
Срібні
    мої літа
візьму з собою
як листок
на скорий поїзд
що б не на горі
                    задержатись
а за горою

* * *

Хтів бым
    тя мати
під плащом пуху таємниц
там
    за хмарком
початку світа
де не є
    заказів
    призвичаїнь
лем мы
я
и ты

В БІЛЯНЦІ

Пані
редактор
дякую
за весну
аним великій
аним багатий
мам свою луку
на ній квіты
сами выросли
вшиты для пані
зорву або скошу
з подякування
мойого
вінок судьбы
сплету
для лемків
разом
в поранній росі
скупаме
сонце
и одпочнеме
на мой луці
квітів
в Білянці

КОЛИСИ

Колиси
то ся жыло
не было стресів
и судів
не было
выстарчыла сокыра
и зліст
хлопска щыра
и жыло ся
як в небі
вшитко векше
было
ден був
векший
радїст
векша
а юж клопотів
то жадных
не было
коса
смерт
порядкы правила
товды была
сила
того доброго
свїтили свїчки
як глядали
злого
а як латво
было
найти
скарбы
и пригону
и смерт
для гонору
колиси
быв еден
выбір
не было
иншого wyboru

РОЗДІЛ 2

ДАВНІ ВЕРШЫ

ГРОЗА

Вітер стихає поволи
и як бы боял ся чогоси
крые ся по норах,
в лісах, за горами,
в селі меж хатами.
Рика затихла в корыті
ризбленім віками —
не шумит, не гомоніє,
не шепче меж каменями,
меж крутыма берегами.
Хоче ся меншом зробити,
скрито, скуплено плинути.
Вікно дня

хмара заслонила.
Потемніло.
Люде безгварно, боязливо,

спокіно спішат
до хат.

Худоба без гарців и рьку,
без кыя пастухів и крику
сама до стаєн заходит.
Коровы, волы и телята,
Козы, овці и ягнята
вертают гнес скорше до дому.

Птахи юж давно затихли:
домовы скрыли ся під дахом
а вільны — де якій попало.
Тихо наоколо.

Жыва и мертва замолкла природа,
лем серце чути,
як бе ся в ей груди.
Штораз векший мрок
землю окрыває,
страхом и тривогом
ей серце наповає.

Юж темно од чорного неба,
што око землі до себе прикуло
и грозу таємно шыкує для жывых.
Чого так грозно ту и там?
Чого хоц дуже нас а каждый сам?
Чого тишына, чого не крик?

Чого, повідж, боїш ся грозы
земльо?

Нараз в понурых, зловістних хмарах
закотлувало ся, зашуміло,
з початку тихо а потім...
шум почал нарастати
и холодний, неземний вітер
повіял на шату природи,
котрій на хвилю серце замерло
и мороз перешол по тілі.

Блиск огнистого шнура вылетіл з хмар,
осьвітлил страшно,
убране в чорну маску небо
и хпал на землю.

За хвилю затряс земльом
зловорогій рык
незнаного зьвіра з великом пащом.
Огнисты зигзаки штораз частійше
осьвітлювали страшного потвора,
котрій взнос ся над земльом,
метал огньом
а потім рычал
так страшно и сильно,
же аж земля дрожала.
Зліст чорного потвора росла.
Білым каміньом почал
метати на землю,
початково по єднім, два, три
а потім... без міры.
Земля трясла ся, дрожала
але не запала ся, не щезла.

Потвор почал плакати
и слезы на землю ляти.

В риках вода прибывала
и берегы розрывала.
Потемніла, пожолтіла
и знов сьміло зашуміла
и жытя розбудила —
цілу стривожену природу.
...Так Земля потвора побідила

на Лемковині.

Старшы тото памятают
и молодым оповідают.

(1957)

Я ХОЧУ ВЕРТАТИ

Коли ся призрю...
Коли ся призрю на минуле,
смутно серце стає бити —
почынат плакати.

Повіджте мі добры люде,
од чого почати.
Чого мам перше — шестя,
ци правды глядати?

„Но повіджте, повіджте”,
бідний лемко просит,
што од сорок сємого юж року
смуток в серци носит.

„Чого мовчыш, чого мовчыте
вшиткы ту зобраны?
Чого вам ліют ся сызы?
Вы сте тіж сказаны?”

„Од правды почний сыну
— гварит старец през слезы —
так повідают люде,
бо де не є правды,
там шестя не буде.”

Повіджте мі добры люде,
бо час, же бы знати.
За што мя вышмарили
з рідной мойой хаты?

Шкода, же был єм бідний не богатий,
може не мал бым такой страты.
Шкода, же не повіли мі люде,
може бым скорше знал, што буде.

Грайте мі мої струны,
повіджте правдоньку,
ци верну я, ци не верну
в свою хатиньку?

Я гнескы хочу вернути —
на крылах летіти.
До свойой рідной хаты
я хочу вертати.

Лемковино тихій краю,
Лемковино моя мати,
нигда тебе не забуду,
покла жыти буду.
...я хочу вертати.

(1956)

ЗБУД СЯ БРАТЕ

Збуд ся брате.
Весна иде.
Час зерно сіяти
жытядайне.
Земля жде.
Не час плакати,
же тя до хаты
соціалізму
не впустили,
же за дверями кажут ти
чекати.
Не час нарикати
брате.
Треба нам спільно
рідну ниву заорати.
Дородне посіяти
зерно.
Може юж внет,
в сонечний ден
познають нас
з вікна родинного дому.
Може юж недалекій час,
а сонце правды
нам засьвітит,
родинне тепло
душу нам огрие.
Дім рідний ожье.
Я вірю, брате.
Будеме ищы разом
обідати,
сьпівати пісьні, танцювати,
при спільнім столі
рідной Лемковины
нешчасны літа споминати
як сон.

(1958)

При пам'ятнику в Устю - 1963

СЛАВА ВАМ БРАТЯ

Слава вам братя
за ваш труд
і кров вами проляту.
Партизанам — борцям з окупантом,
заднім помічникам Червоної Армії,
ей охотникам з Лемковини.
Слава героям другої війни:
руським, чехам і словакам,
українцям і полякам,
і болгарам, югославам.
Всім слав'янам спільної борби
чест і хвала нехай буде.
Нехай люде

знають права...

І тобі русине слава
з Токаїка і Барвінка,
Зиндранови, Комарника,
з Полян, Габурь, Свидника,
з Доброслави, Крайної Быстрой,
з Капішови і Отропкова,
з Полянки, Писаной, Грабу,
з Чертіжного, од Криніці,
знад Попраду, з Маковиці
і знад Сяну, з Верховини —
з нашої рідної Лемковини.
Живым

і тым,
што жытя своє в бою дали
за ліпшу будучність і счестя,
(котрого Лемковина
нигда не дознала),
тым лемкам — русинам
од Лемковини
слава.

Тоту правду
голошу я світу.
Слава вам братя
за ваш труд
і кров
вами пролиту.

(1961)

БУЙНИЙ ВІТЕР

Віє вітер, віє буйний,
віє завиває.
Каже деревам кланяйтесь,
та й сумно гуляє.

Віє вітер, віє буйний,
дерева згинає,
та поміж листями дерев
пісню виграває.

Гей, ти вітре, гей ти буйний,
перестань вже віти.
Перестань ридати, грати,
гудіти, гуляти.

Вітер просьби не слухає,
лиш віє сердито.
Хилить траву, гне дерева
та сидить укрито.

Дерева все нище згинає,
віє, завиває.
Поля в море хвиль заміняє
та й бурю скликає.

Віє вітер, віє буйний,
віє, завиває.
Каже деревам кланяйтесь,
та й сумно співає, гуляє.

(1957)

БАЛЛЯДА О КЕРПЦЯХ

Давно, давно,
за горами, за лісами
жыли собі барз спокіно
керпці громадами.
Керпці были старым родом —
покрыты были дзюрами,
але то лем є доводом,
же існіли перед черевіками.
Керпця,
хоц был кути
на вшыткы штыри ногы,
зачали выперати з дороги
черевікы поступовы.
Розпочала ся битва
на смерт праві и жытя.
Керпці єдного разу скрыто ся зобрали
узброіли ся добри
и черевікам битву выдали.
Довго, барз довго ся тягла битва,
аж керпці програли:
єдны на поли битвы попадали,
иншы до неволі ся достали
а в нас, на Лемковині
лем тоты ся юстали,
што ся пильно — раз-два
з поля битвы выцофали
и в наших горах Карпатах замешкали.

(1955)

ВЯЗАНКА КВІТІВ

Приймай,

о, прошу мила дівчино
в'язанку квітів од друга,
котрому серце бе болесно
(Тебе за свідка беру хвилино)
и душу выповнят туга.
Приймай тых квітів в'язанку,
штом іх назберал на Лемковині
в час темной ночы и білого ранку
своїй наймильшій дівчині.

Закрый бровами очы,
душом ся пренес в рідну країну
и слухай слова посеред ночы.
Я невидочний до тя поплину.

Плину. Чи чуеш, дівчино люба
шум фаль и вітру, што бурю скликує?
Я к тобі плину — до самого дуба!
Одозвий ся, бо ніч юж темна настає!

Подай мі руку з берега
а зараз буду при тобі.
В личко тя поцілую —
на все пригорну ку собі.

Дівчино люба, дівчино мила,
чога ты не є, де ты ся діла?
Можес в темностях заблудила —
иншого хлопця полюбила?
Приймай в'язанку.

Найдеш в ній горы,
лісы и поля, небо и хмары,
пахучий воздух, шум потоків,
село меже горами и сады зелены.
Сут в ній люде застараны,
хыжы побурены,
щебет пташків,
олень в бігу
и слід заяця на снігу.
Найдеш и сонця усьміх
од рана аж до заходу,
хлопця, як не в студенці зимну воду,
дівчину, што вертат з огорода,

голос пастуха, рик худобы,
музыку церковных дзвонів,
вечерний дівчат сьміх и сьпів.
И темну ніч ти дарую,
и ніч місячну, ясну як ден,
и чар віконных очы,
што сьвітят серед темной ночы,
тепле, сонечне літо
и зиму морозну, білу,
віками ризблене рикы корыто —
Лемковины мойой красу цілу.
Чи ты мя чуєш дівчино?
Чого ты не є під дубом?
Плину на фалях нелюбом.
...Тыс мі остала єдна Лемковино.
Приймай од серця квітів в'язанку,
штом іх назберал на Лемковині
в час темной ночы и білого ранку
своїй наймильшій дівчині.

(1958)

ТЫ ДУШЫ МОЙОЙ ЧАР

Ты души мойой чар
и учуть моіх перла.
Ты серця мого жар,
крыламі льоту аж до хмар.
Ты вікно дня мі вытерла.

О, не є слів о такоім бляску,
красоті, барвах и чулості,
котрыма міг бы человек простий
серцовы чутя выповісти.

Же бым я серцом міг радити
до тебе пташко моя мила
а не устами переводити,
на завше быс мя полюбила.

А може найду такы слова
и листы до тя писал буду,
або попрошу шыру пташку,
бо ей сьпівуча, чульша мова.

(1958)

ЛЮБЛЮ ТЯ

Люблю тя мій квіте,
квіточку єдиний.
Не є такой длины,
години, хвилины,
же бым тя не глядал,
не думал про тебе —
в листочки прибраний,
в краскы устроений,
пахучий и сьвіжий
мій квітку чарівний.
Днями и ночами мрію.
Думам о тобі, шалію,
тішу ся, радію.
Золотий мій,
квіте мого щестя!
Ты, што душу мі отвераш,
серце напаваш тривогом,
ты для мене жыєш, вмераш —
ты є моім богом.

(1958)

РОЗДІЛ 3

ПІСЬНІ

ЗА ГОРОМ НА БЕРЕЗІ

За гором на березі
ходять коні у плузі.
За плугом лемко иде
рідну ниву він оре.

Дідо орал волами
а няньо юж конями.
Я спроваджу тракторы,
най превертают горы.

Сонце през ден съвітило
а вечером ся скрыло
за высокыма горами,
зеленыма лісами.

Для лемків Лемковина,
то наймильша країна.
Дай ім боже там жыти,
там головы зложыти.

(1957)

ДОЛЬО МОЯ

Дольо моя, дольо моя,
дольо нещастлива.
Чом жес ты мя дольо моя
на сьвіт народила.

Тыс счестя мое забрала,
знищыла, згубила.
Дольо моя, дольо моя,
штос ты наробила.

Выгналас мя з рідной хаты,
з рідной Лемковины.
Повідж же мі дольо моя,
за якыж провины.

Чогос мі сьвітло згасила,
за штос мя скарала.
Дольо моя, дольо моя,
чогос мя выгнала.

ЗАСЬПІВАЙМЕ СОБІ

Засьпівайме собі
голосно, весело,
жебы было чути
аж на друге село.

Дівчатко парадне,
але не зарадне.
З миленькым ходило,
фартушок згубило.

Фартушок згубило
дівча за ярчком.
Я го нашол вчера
вера за поточком.

Чорны очы мало
на мя позерало.
Дівчатко парадне
ся мі сподабало.

ЛЮБЛЮ ЛЕМКОВИНУ

Люблю я вас, люблю
зелены Карпати.
Люблю про тя Лемковино
пісеньку співати.

Люблю землю діда
и свою хатину.
Люблю село меж горами —
рідну Лемковину.

Люблю ліси, поля,
гори и долины.
Люблю голос пастуха
и спів вірної дівчини.

Люблю я вас, люблю
зелены Карпати.
Люблю про тя Лемковино
пісеньку співати.

ЗА ГОРАМИ ВІТЕР ВІЄ

За горами вітер віє
а на горі лемко сіє.
Сіє овес під борони,
на узенькы на загоны.

Сіє овес высьпіває
и дівчате очекує.
— Нес же мила їсти, пити,
бо юж не можу робити.

Затих вітер за горами,
сонце сьвітит над полями.
Дівча спішыт стежечками,
Несе борщык з комперями.

За горами вітер віє
а на горі лемко сіє.
Сіє овес под борони,
на узенькы на загоны.

ЛЕМКОВИНО — МАТИ

Лемковино — мати
не дай пропадати.
Діти свої рідны
клич до рідной хаты.

Приспів:

До бою за правду,
за кривды народа.
Брате брату дай руку,
— Най жыє свобода.

Станут в ряды горы,
лісы и потоки,
ден, ніч, сонце, хмары
и громы-арматы.

До бою...

Кров-слезы ти отру
леняным прапором.
Засьпвают хором
брата, хоц я умру.

До бою...

Лемковино — мати
не дай пропадати.
Діти свої рідны
клич до рідной хаты.

До бою...

КОХАМ ДІВЧА

Кохам дівча,
люблю ей зорю мою.
Люблю тя мила моя.

Сідили зме
на березі лем двое.
Зближыл ся, цілувал мя.

Пак приложыл
своє личко до мого.
Люблю тя мила моя.

Шептал мі так
и пригортал до себе.
Люблю тя выйд за мене.

Кохам дівча,
люблю ей зорю мою.
Люблю тя мила моя.

(1957)

В ДАЛЕКІЙ КРАЙ

В далекий край, в свободный край,
в далекий край,
пішов бим гнес полетів бим,
полетів бим.

Приспів:

Знай мила, прошу, ах знай,
в далекий піду з тобом край.

Новий створиме лад и сьвіт,
лад и сьвіт,
свобідний край, без гриху рід,
без гриху рід.

Знай мила...

Летме соколом, бо юж час,
бо юж час.
Дух чыну вільний кличе нас,
кличе нас.

Знай мила...

Же бы не згынул по нас сьлід,
по нас сьлід,
летме на Захід, Півхіч, Схід,
Північ, Схід.

Знай мила...

В далекий край, в свободный край,
в далекий край,
пішов бим гнес полетів бим,
полетів бим.

Знай мила...

(1957)

ПАСТУШОК

Пас пастушок за потоком
коровы и уці.
Пискав на пицалці,
пискав на пицалці,
моргав сивым оком.

На березі дівча пасло
kozy и телята.
Пісьню тоту нашло
ищы в тамтім році,
на зелены сьвата.

Грав пастушок пісьню серця,
што ласкоче душу.
Я того пастушка
я того пастушка
на все мати мушу.

Дівча к нему поспішыло,
сіло сой на боці,
а він при потоці
а він при потоці
грав як в тамтім році.

Внет пастушок и дівчатко
разом сой сьпівали.
Юж того вечера
вшыткы в селі знали,
же мы ся кохали.

Пас пастушок за потоком
коровы и уці.
Пискав на пицалці,
пискав на пицалці,
моргав сивым оком.

(1959)

ЧОГО ТЫ ДІВЧИНО

Чого ты дівчино,
чого ходиш смутна,
чого плачут очы
цілий ден и в ночы.

Приспів:

Дівчино, рыбчино
ходме погуляти,
до зеленого саду —
пісеньку сьпівати.

Чого очы плачут,
лем мій милий знає —
я юж хочу за муж —
мати не пуцає.

Дівчино, рыбчино...

За муж не пушают,
любити не дают.
Два серденька бют ся —
з очы слезы льют ся.

Дівчино, рыбчино...

(1957)

ДРИТАР

Ходил дритар од хыжы до хыжы
горці дритувати.
Велькы, малы дритувал,
курил файку и сплювал,
за роботу пінязі
казал си давати.

Ходил дритар од села до села
горці дритувати.
Палицьом ся підперал,
за дівчатми позерал,
кричал „горці дритувац”
и так собі сьпівал:

Течут горці и велькы, и малы,
горці дритуваны.
Не смутте ся дівчата,
же вам течут горнята.
Дідо дритар здритує,
а и пожартує.

Ходил дритар по горах стежками
горці дритувати.
Велькы, малы дритувал,
курил файку и сплювал.
За роботу пінязі
казал си давати.

(1959)

ВИТАЙТЕ НАМ РОДАКЫ

Витайте нам родакы, братя нашы.
Пісьню вам сьпіваме,
веселу и сумну,
бы любити сьвіт — рідний край.

Поздравуем вас пекне з успехами.
Ви з намі, ми з вами.
Нам една ест драга —
мир-фріден-пакс-покуй — наш гщер.

Здрастуй герой Гагарін космонавт.
Космос і Гагарін
Гагарін і космос —
наша слава, барьба і путь.

Усьмех земі в космосе оставіл Глен,
Тітов і Карпенгер. Чтерей космос-браця
хвале земі взнесьлі до гвезд.

Витайте нам родакы, братя нашы.
Пісьню вам сьпіваме,
веселу и сумну,
бы любити сьвіт — рідний край.

ВЙО КОНИКУ (ПІСЬНЯ О ЛОСЯНАХ)

Іхал Василь разом з Ваньом
а Митро зо своїм няньом
двома возами,
гори горами.

Присьпів:

Вйо конику, вйо.
Вісьта, гейта, вйо.

Так лосяне гандлювали,
маз и дехет продавали. —
За веце мази —
веце пінязи.

Вйо конику...

Вшытку маз юж выпродали
и до дому ся вертали. —
Легко на возі
по тій дорозі.

Вйо конику...

З дороги листы писали,
бо жени з дівчатми ждали.
Мазяре ідут,
пінязі везут.

Вйо конику...

Ищы далеко до Лоси
а в возі ім скриплят оси. —
Сонце низенько —
вечер близенько.

Вйо конику, вйо.
Вісьта, гейта, вйо.

(1958)

ТАНЕЦ

Чи на счестя, чи біду,
танцювати все піду.
Воз гуляти рада буду,
нигда тебе не забуду.

Была корчма, был и клюб
там гуляли туп-туп-туп
од вечера аж до рана
Лем-польку и Обертана.

Ой бабуню, ой діду,
не ворожте на біду.
Зыйдте з пеца погуляти,
стары кости розрушати.

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ	3
РОЗДІЛ 1. ЛЕМКЫ	5
Лемкы	7
Про лемка	8
Чи помнеш, лемку	10
Лемковина	12
Лемківський дім (триптик)	15
Земля	18
Мати рідна	19
Бы засьпівати свою пісьню на своїм подвірю	21
Добри жес вернув	22
Дехет	24
Смутно мі	26
Мы люде	28
Іхаме	30
Тамты літа	31
Задума в церкви	32
Як	34
* * * (Ляло колиси...)	35
Пришов час	36
Лемко в суді	37
То болит	39
Просьба лемків до уряду поляків	40
Бещады	42
Никифор	43
Нотифор	44
Пецух	46
До Гарасима	48
Война в Зиндранові	50
Елегія о смерти о. Сандовича	52
Лемкиня Варвара	55
Циганка	56
Лемко Святослав	58
Таємниця покою	59
Молитва до Тараса (триптик)	60
Лемківська молитва	62
В мирі жити, не вбивати (трилогія)	64
До поляків	66

Притулені слова	67
* * * (Крутиться звуком...)	69
Діти мої	70
* * * (З тобою...)	72
* * * (Хтів бым тя...)	73
В Білянці	74
Колиси	75

РОЗДІЛ 2. ДАВНЫ ВЕРШЫ

Гроза	79
Я хочу вертати	81
Збуд ся брате	83
Слава вам братя	84
Буйний вітер	86
Балляда о керпцях	87
Вязанка квітів	88
Ты душы мойой чар	90
Люблю тя	91

РОЗДІЛ 3. ПІСЬНІ

За гором на березі	95
Дольо моя	96
Засьпівайме собі	97
Люблю Лемковину	98
За горами вітер віе	99
Лемковино — Мати	100
Кохам дівча	101
В далекій край	102
Пастушок	103
Чого ты дівчыно	104
Дритар	105
Витайте нам родакы	106
Вйо конику (пісьня о лосянах)	107
Танец	108